

Maria Kozanecka, Andrzej Maryański

**CZTERDZIESTOPIĘCIOLECIE DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ I NAUKOWEJ
PROFESORA RODIONA MOCHNACKIEGO**

We wrześniu bieżącego roku mija 45 lat pracy dydaktycznej Rodiona Mochnackiego, profesora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, wieloletniego kierownika Katedry Geografii Regionalnej i Zakładu Metodologii Geografii, w latach 1952-1959 dziekana Wydziału Geograficzno-Biologicznego, a w latach 1959-1968 prorektora w tejże uczelni.

Jako uczeń profesorów geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego L. Sawickiego i J. Smoleńskiego oraz geologa W. Szajnochy uzyskał R. Mochnacki gruntowne przygotowanie geograficzne, uwieńczzone uzyskaniem w 1924 r. stopnia naukowego doktora filozofii na podstawie rozprawy z zakresu geografii historycznej pt. *Zasięg pralasu na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej*. Praca ta, stojąca na pograniczu nauk geograficznych i historycznych, oparta o źródła geograficzne, kartograficzne, historyczne i onomastyczne, przedstawia historię zasiedlenia badanego obszaru od czasów prehistorycznych i metodą retrospektywną dochodzi do kartograficznego odtworzenia pierwotnego krajobrazu /z okresu przed zasiedleniem przez człowieka/ oraz przedstawia charakter i skład gatunkowy lasów tego terenu w tamtych czasach. Rozprawa ta jest jedną z nielicznych prac z wymienionej dziedziny nauki. Referowana na posiedzeniu PAU w 1928 r. spotkała się z ogromnie przychylną oceną /Sprawozdania PAU, 1928/. Oprócz geografii R. Mochnacki studiował - jak to było wówczas często praktykowane - historię jako przedmiot dodatkowy u profesorów W. Semkowicza i W. Sobieskiego. Wykłady zaś na Studium Pedagogicznym UJ przygotowywały go do pracy w szkolnictwie.

Całokształt studiów nastawiony na pracę nauczycielską oraz ważne względy rodzinne spowodowały, że - mimo propozycji objęcia asystentury w UJ - praca dydaktyczna w szkolnictwie średnim stała się wówczas głównym zakresem jego działania. Po ukończeniu studiów, uzyskaniu absolutorium i doktoratu R. Mochnacki podjął w 1924 r. pracę nauczyciela w Tarnowie, gdzie w tamtejszym gimnazjum I, a potem III uczył geografii i historii. W 1927 roku złożył egzamin państwowy, który dał mu dopiero pełne, wymagane kwalifikacje nauczycielskie, ustabilizowanie zawodowe oraz tytuł profesora. W 1928 r. przeniósł się do Krakowa i objął posadę nauczyciela geografii gospodarczej w Szkole Ekonomiczno-Handlowej. Aby otrzymać kwalifikacje do nauczania geografii gospodarczej, uważanej w szkole handlowej za przedmiot zawodowy, w myśl obowiązujących wówczas przepisów złożył w 1929 r. egzamin uzupełniający z tego zakresu przed Państwową Komisją Egzaminacyjną dla Nauczycieli Szkół Zawodowych we Lwowie, podczas którego egzaminatorem był profesor E. Romer.

Praca związana z nauczaniem geografii i życiem szkoły, a stopniowo także różne inicjatywy metodyczne w środowisku nauczycielskim angażowały młodego pedagoga niezmiernie silnie. Wkładał w nie wiele energii i prawdziwej pasji. Tworzy m. in. szkolną pracownię geograficzną, gromadzi po-

moce naukowe, organizuje koło krajoznawcze, prowadzi lekcje pokazowe dla nauczycieli. Jako wybijający się dydaktyk zostaje powołany w 1936 r. na stanowisko kierownika Ośrodka Dydaktycznego Geografii Gospodarczej dla Szkół Zawodowych Okręgu Szkolnego Krakowskiego /wówczas jedyne w Polsce/. Zatwierdzając plany tego ośrodka resort oświaty rozciągnął jego działalność na cały kraj.

Pracując w szkolnictwie, R. Mochnacki ogłaszał równocześnie szereg publikacji z zakresu dydaktyki geografii, w szczególności zaś z zakresu dydaktyki geografii gospodarczej. W publikacji Tarnów i okolica jako teren wycieczek geograficznych przedstawił charakterystykę geograficzną Tarnowa i okolicy oraz wskazał możliwości prowadzenia wycieczek w rejonie miasta w powiązaniu z programem nauczania geografii. Rozprawę wydało Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego, zalecając wyzyskanie jej w procesie nauczania. Inne szkice z dziedziny dydaktyki geografii, takie, jak Wartość wychowawcza geografii gospodarczej /1931 r./, O gospodarczym wychowaniu przy nauczaniu geografii gospodarczej /1932 r./, O celach i metodach nauczania geografii w szkołach handlowych /1935 r./, Z metodyki nauczania geografii /1935 r./, O realizacji programu geografii w szkołach zawodowych /1939 r./ uogólniały doświadczenia jego pracy dydaktycznej, wchodząc na trwałe do dorobku nielicznej jeszcze wówczas literatury metodycznej ze wzmiankowanego zakresu. Profesor Mochnacki brał także czynny udział w przebudowie programów geografii gospodarczej w szkołach zawodowych. Opracował program geografii gospodarczej dla liceów administracyjnych i handlowych /1937 r./ oraz geografii transportu dla liceów pocztowych i kolejowych /1938 r./. W dostosowaniu do programu I klasy gimnazjum kupieckiego opracował podręcznik Geografia gospodarcza ogólna /1937 r./, oryginalnie pomyślany pod względem metodycznym i bogato ilustrowany przez St. Korbla. Podręcznik ten doczekał się kilku wydań. W 1938 r. Książnica-Atlas wydała Atlas Geograficzny. Część I - Świat dla gimnazjów zawodowych w opracowaniu E. Romera i R. Mochnackiego. Zatwierdzone już przez władze oświatowe atlasy tych samych autorów dla klas II i III gimnazjów zawodowych oraz podręcznik geografii gospodarczej Europy i krajów pozaeuropejskich zaginęły podczas wojny w Komisji Oceny Podręczników Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie.

Wybuch II wojny światowej przerwał te prace. Okupant zniszczył pracę i pomoce naukowe, bibliotekę, jedynie skąpe resztki zbiorów i warsztatu naukowego udało się profesorowi Mochnackiemu uratować. W czasie okupacji uczył w szkole handlowej, wykładając ekonomię i towaroznawstwo. Ponadto podjął działalność na polu tajnej oświaty pracując jako nauczyciel geografii i historii w Ośrodku Tajnego Nauczania nr 16 w Krakowie.

Drugi, powojenny okres działalności dydaktycznej profesora Mochnackiego łączy się z jego pracą w wyższych uczelniach. Obok pracy w Liceum Administracyjnym /dawną Szkoła Ekonomiczno-Handlowa/ i pracy w Ośrodku Metodycznym Geografii wykładał w latach 1947-1952 geografę gospodarczą ZSRR i Polski w Wyższej Szkole Nauk Społecznych oraz metodykę nauczania geografii w Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracę w Wyższej Szkole Pedagogicznej rozpoczął w 1948 r., początkowo jako wykładowca zatrudniony w ramach godzin zleconych, a od 1950 r. jako kontraktowy docent w pełnym wymiarze godzin. Jako doświadczony, długoletni nauczyciel gimnazjalny i kierownik ośrodka metodycznego prowadził wykłady i ćwiczenia z metodyki nauczania geografii. Ponadto wykładał geografę regionalną oraz kierował Katedrą Geografii Regionalnej od chwili jej utworzenia. Wykłady wszechstronnie i pracowicie przygotowywane, budowane pod kątem potrzeb pracy przyszłych nauczycieli, poparte osobistym doświadczeniem, zyskały uznanie słuchaczy.

Pracując jeszcze wówczas w szkole średniej, a równocześnie kierując Ośrodkiem Metodycznym dla Nauczycieli Geografii Szkół Zawodowych, brał R. Mochnacki czynny udział w przebudowie programów szkolnych geografii gospodarczej. Drukowana w czasopiśmie Geografia w Szkole /1949, z. 3, 4, 5/ jego rozprawa pt. Geografia gospodarcza w średnich publicznych szkołach zawodowych była zwięzłą metodyką nauczania geografii gospodarczej w tym typie szkolnictwa.

W owym okresie wyrazem zainteresowań R. Mochnackiego problemami do-
skonalenia poziomu dydaktyki w zakresie geografii i jego oryginalnego
wkładu w ich rozwiązywanie było także opracowanie kilku map ściennych:
wspólnie z J. Premikiem Mapy geologicznej Polski /1948 r., wydana tak-
że oddzielnie jako mapa podręczna/, stanowiącej przez dłuższy czas jedy-
ną publikację tego typu, używaną nie tylko w szkolnictwie średnim i wyż-
szym, ale też w praktyce gospodarczej; wspólnie z W. Milatą Mapy klima-
tycznej Polski /1950 r., stanowiącej jedną z nielicznych publikacji te-
matycznych map ściennych Polski; wspólnie z M. Dobrowolską Mapy gospo-
darczej świata /1951 r., będącej pierwszą w języku polskim publikacją
mapy ściennej gospodarczej świata. Mapy te, oryginalne pod względem me-
todycznym i naukowym, dostosowane do programów szkolnych, ukazywały się
w okresie dotkliwego braku w nauczaniu geografii tego typu publikacji. War-
to dodać, że profesor Mochnacki opracował wskazówki metodyczne do czyta-
nia wzmiankowanej mapy geologicznej pt. Polska mapa geologiczna /1948 r.,
sama zaś mapa doczekała się kilku wydań.

W sferze tych samych zainteresowań, ze szczególnym jednak odniesie-
niem do szkolnictwa akademickiego, leżą późniejsze opracowania podręcz-
nikowe R. Mochnackiego, stanowiące podsumowanie pewnego etapu jego do-
świadczeń w pracy ze studentami szkół wyższych. Dla użytku studentów
WSP i uniwersytetów opracował wspólnie z Z. Czeppem i J. Flisem podręcz-
nik Geografia fizyczna świata. Jego pióra są rozdziały: Europa Wschodnia,
Azja, Ameryka Południowa, Antarktyda, Ocean Atlantycki i Ocean Indyjski.
Podręcznik ten jest pierwszą i jedyną polską, akademicką pozycją tego ty-
pu z zakresu geografii fizycznej świata. Spotkał się on z pochlebną oce-
ną i doczekał się już trzech wydań /ostatnie w 1969 r./, a autorom przy-
niósł nagrodę II stopnia Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za
pracę nad podręcznikami. Dla użytku studentów WSP i uniwersytetów prze-
znaczony jest również skrypt R. Mochnackiego Geografia gospodarcza euro-
pejskich krajów socjalistycznych /PWN, Warszawa 1967/.

W latach pięćdziesiątych w Wyższej Szkole Pedagogicznej dokonano się
szereg zmian w strukturze tej uczelni i w organizacji jej procesu dydak-
tycznego. Powstały wydziały, a wśród nich Wydział Geograficzno-Biologicz-
ny /1951 r./, powołano do życia katedry /trzy na kierunku geografii/, ja-
ko ośrodki pracy dydaktycznej i naukowej oraz zakłady, jako bazy mate-
rialne katedr /1952 r./. Wprowadzony został nowy, czteroletni, a w 1958
r. pięcioletni system studiów kończących się egzaminem magisterskim. W tym
okresie, w 1952 r., profesor Mochnacki obejmuje kierownictwo Katedry Geo-
grafii Regionalnej i zostaje mianowany dziekanem Wydziału Geograficzno-
Biologicznego /1952 r./, a w następnych kadencjach, wybierany przez Radę
Wydziału, piastuje ten urząd do 1959 r. W 1954 r. Centralna Komisja Kwa-
lifikacyjna dla pracowników naukowych przyznała mu tytuł naukowy docen-
ta, a Ministerstwo Oświaty mianowało go docentem etatowym WSP.

Pod jego przewodnictwem zespół rzeczoznawców geografii, powołany przez
Ministerstwo Oświaty, opracował nowe plany i programy studiów, które za-
pewniły absolwentom WSP równocześnie przygotowanie zawodowe i naukowe, u-
względniające w szerokim zakresie założenia dydaktyczne i wychowawcze
szkoły ogólnokształcącej. Poza pracą nad ogólną koncepcją studiów geo-
graficznych WSP profesor Mochnacki był autorem programów szczegółowych
geografii regionalnej świata, geografii ZSRR, geografii krajów demokra-
cji ludowej, metodyki nauczania geografii i pracowni pomocy naukowych geo-
grafii /1954 r./. Stanowiły one podstawę prowadzonych w późniejszych la-
tach prac zmierzających do aktualizacji planów i programów studiów. Zaw-
sze podkreślał profesor Mochnacki dużą rolę geografii regionalnej w kształ-
ceniu geograficznym i ogólnym młodzieży. Opinię tę odnosił zarówno do
kształcenia geografów na poziomie akademickim, jak zwłaszcza do kształ-
cenia ogólnego młodzieży szkół średnich i podstawowych. Podkreślał szcze-
gólną przydatność geografii regionalnej w uczeniu młodzieży kompleksowe-
go i przetrzeźnionego ujmowania zjawisk przyrodniczych i ekonomicznych, do-
strzegania ich uwarunkowań i procesu przemian.

Jako dziekanowi Wydziału R. Mochnackiemu przypadło w udziale zorga-

nizowanie nowo powołanych katedr. Dążąc do powiązania ich pracy badawczej z potrzebami gospodarki narodowej profesor Mochnacki nawiązał kontakt z Wojewódzką Komisją Planowania Gospodarczego i doprowadził do zawarcia umowy o socjalistycznej współpracy między nią a katedrami geografii WSP /1953 r./. Miała ona niewątpliwe znaczenie dla obu stron. Sprzyjała podejmowaniu ważnych z punktu widzenia praktyki gospodarczej tematów, umożliwiała magistrantom i pracownikom naukowym dostęp do współczesnych materiałów źródłowych, wówczas często dość trudny, ułatwiała czynnikom kierującym planowaniem konfrontację ogólnych założeń swej polityki z wy-cinkami rzeczywistości, stanowiącymi przedmiot badań.

Równocześnie profesor Mochnacki, jako geograf i pedagog, niezmiernie żywo uczestniczył w licznych pracach wykraczających poza tok studiów i ramy uczelni, a ściśle wiążących się z praktyką oświatową i gospodarczą. W latach 1952 - 1960 brał udział w pracy Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego jako członek sekcji wyższych szkół pedagogicznych. Uczestniczył w Radzie Naukowej Sekcji Geografii Okręgowego Ośrodka Dydaktycznego Szkół Średnich. Był egzaminatorem w ramach uproszczonych egzaminów dla nauczycieli szkół zawodowych w Centralnym Urzędzie Szkolenia Zawodowego. Brał udział w pracach rady naukowo-ekonomicznej przy WKPg. Rozwijał także działalność społeczną na gruncie geograficznego i krajoznawczego, pełniąc m. in. funkcję wiceprezesa Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego, a równocześnie przewodniczącego sekcji geografii szkolnej. Równocześnie pracował w Komisji dla Spraw Krajoznawstwa i Turystyki Szkolnej przy Kuratorium OSK. W latach 1965-1967 kierował - w ramach sekcji szkół pedagogicznych Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego - Komisją dla spraw studiów dla pracujących, organizując kilkakrotnie konferencje, zmierzające do polepszenia organizacyjnego i dydaktycznego tych studiów.

Wśród tych licznych obowiązków szczególnie przedmiot jego zainteresowań i działań stanowiła metodyka nauczania geografii na różnych poziomach i problemy kształcenia nauczycieli. Te ostatnie przyciągały coraz silniej jego uwagę, tak w aspekcie rozważań teoretycznych i uogólnienia doświadczeń, jak też w aspekcie codziennej praktyki pedagogicznej. Dał temu wyraz m. in. w szeregu artykułów dotyczących organizacji studiów geograficznych w WSP /zob. Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP 1957, z. 6, 1958, z. 8, 1962, z. 10, 1962, z. 15 oraz Księga 15-lecia WSP w Krakowie 1965 r. i Sprawozdanie Komisji Nauk Pedagogicznych PAN, 1961/.

W 1954 r. przy Katedrze Geografii Regionalnej zorganizował profesor Mochnacki Zakład Metodyki Nauczania Geografii, w którym przeprowadzono metody eksperymentalnego badania procesu nauczania. W związku z tym zwrócił uwagę na potrzebę badań naukowych w dziedzinie dydaktyki geografii, kreśląc podstawowe zadania w tym zakresie w takich artykułach, jak: Problematyka naukowo-badawcza w zakresie metodyki geografii, Geografia w Szkole 1958, O kształtowaniu myślenia i wyobraźni przestrzennej w procesie nauczania geografii, Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP 1962, z. 10, Działalność L. Sawickiego w dziedzinie metodyki nauczania geografii i kształcenia nauczycieli [w:] Ludomir Sawicki. W osiemdziesiąt rocznice urodzin, 1968 r.

Pod jego kierownictwem na seminarium magisterskim opracowano około 70 prac magisterskich z zakresu dydaktyki geografii. Wszystkie oparte zostały na badaniach naukowych, eksperymencie dydaktycznym i obserwacji. Prace te stanowią cenny przyczynek do rozwoju dydaktyki geografii. Pod jego opieką przeprowadzono również na Wydziale Geograficzno-Biologicznym trzy przewody doktorskie z zakresu dydaktyki geografii. Opracowane dysertacje znajdują się w druku. Znaczącym elementem tworzonej przez niego szkoły dydaktyki geografii jest szczególne akcentowanie eksperymentu dydaktycznego i obserwacji, polegających - w najogólniejszym sensie - na konfrontacji założeń teoretycznych i programowych z rzeczywistym ich podejmowaniem /możliwością optymalną podejmowania/ w trakcie procesu nauczania i ich percepcją przez młodzież. Na tym tle powstają poszukiwania najlepszych rozwiązań w sferze programu nauczania oraz najlepszych w da-

nych warunkach metod i technik działania dydaktycznego. Jego uczniowie skupiają swe zainteresowania w równej mierze na procesie przekazywania i opanowywania określonego kwantum wiedzy, jak też efektach wychowawczych tego procesu wobec traktowania obu tych problemów jako nierozdzielnych. Inną niezwykle ważną cechą tej działalności badawczej, organicznie wynikającą z powyższych założeń, jest jej najściślejszy związek z praktyką szkolną i ambicja najlepszego służenia tej praktyce.

W ramach pracy Zakładu Metodyki zorganizował profesor Mochnacki w 1959 r. ogólnopolską konferencję metodyków nauczania geografii, w której wzięli udział wykładowcy metodyki geografii WSP, uniwersytetów, SN-ów i kierownicy ośrodków metodycznych. Konferencja zapoczątkowała coroczne ogólnopolskie zjazdy metodyków geografii, z których dwa odbyły się w Krakowie i jeden w Poznaniu. Na zjazdach tych omawiano nowe metody nauczania i metodykę pracy naukowej w zakresie dydaktyki geografii. Nawiązał także kontakty, wymianę informacji i doświadczeń pomiędzy Zakładem Metodyki Geografii krakowskiej WSP a katedrami /zakładami/ dydaktyki geografii instytutów pedagogicznych względnie wyższych szkół pedagogicznych w Moskwie, Leningradzie, Poczdamie, Greifswaldzie i Ołomuńcu oraz ośrodkiem doskonalenia zawodowego nauczycieli w Kijowie.

W 1959 r. profesor Mochnacki został wybrany prorektorem WSP. W podziale funkcji objął kierownictwo Wydziału Zaocznego i funkcję tę sprawował do końca swej czynnej pracy profesorskiej, aż do przejścia na emeryturę. Dzieląc się swymi doświadczeniami z pracy w Wydziale Zaocznym opracował profesor Mochnacki szereg artykułów metodycznych, drukowanych w Roczniku Naukowo-Dydaktycznym WSP, takich, jak: Z metodyki nauczania geografii regionalnej /1955/, Prace kontrolne z geografii regionalnej na Wydziale Zaocznym WSP i ich recenzje /1956/, Kilka uwag o metodzie i treści zajęć seminaryjnych z zakresu metodyki nauczania geografii /1965/.

Na okres jego prorektorskiej działalności przypadła reorganizacja studiów zaocznych. Tworzący dotąd oddzielną jednostkę administracyjną Wydział Zaoczny uległ likwidacji, a jego agendy w zakresie dydaktycznym, naukowym i kadrowym przejęły katedry, w zakresie ogólnoorganizacyjnym szereg zadań dotyczących kierownictwa Wydziału Zaocznego przypadło poszczególne dziekanom /współdziałającym z niewielką, wyspecjalizowaną komórką szczebla uczelnianego, bezpośrednio związaną z prorektorem/. Wkład koncepcyjny i organizacyjny profesora Mochnackiego w przeprowadzoną reformę był niezwykle poważny. Reorganizacja została pomyślana tak, aby nic nie utracić z dotychczasowego dorobku Wydziału Zaocznego, uwzględnić w rozwiązaniach organizacyjnych i procesie dydaktycznym specyfikę nauczania zaocznego, a zarazem dokonać racjonalnego zespolenia sił, środków i kadry w ramach jednolitej struktury uczelnianej. Sprawnie przeprowadzona unifikacja nie przyniosła zakłóceń w normalnym toku prac.

W końcu 1967 r. Rada Państwa nadała R. Mochnackiemu tytuł profesora nadzwyczajnego. W tymże roku - po likwidacji Komisji dla spraw studium dla pracujących sekcji szkół pedagogicznych Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego - objął profesor R. Mochnacki kierownictwo Międzyuczelnianego Ośrodka Metodycznego Studium dla Pracujących Wyższych Szkół Pedagogicznych, powołanego wówczas przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego przy krakowskiej WSP. Funkcję tę piastuje do chwili obecnej. Ośrodek zorganizował pięć ogólnopolskich konferencji metodycznych, poświęconych sprawom organizacji i kształcenia zaocznego na różnych kierunkach studiów /historia, matematyka, lektoraty języków obcych, rusycystyka, pedagogika/. Ośrodek opracowuje ponadto, zgodnie z planem, szereg tematów z zakresu dydaktyki tej formy studiów. Wyniki obrad konferencji i badań są publikowane w wydawnictwach uczelni.

Powyżej zestawiono tylko ogólne kierunki działalności dydaktycznej i organizacyjnej Profesora Dra Rodiona Mochnackiego, szczególnie działalności związanej z kształceniem nauczycieli, wspartej pracą naukową w dziedzinie metodyki nauczania geografii. Nie wdając się w ich ocenę i naświetlanie ich genezy stwierdzimy tylko, że przyniosły Mu one dobre imię wśród polskich geografów i dydaktyków. Wyrazem uznania dla Jego pra-

cy były liczne odznaczenia: Medalem 10-lecia Polski Ludowej, Odznaką 1000-lecia Państwa Polskiego oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Profesor Rodion Mochnacki, doświadczony geograf, wytrawny pedagog - wymagający, ale też niezwykle życzliwy i serdeczny wobec uczniów i współpracowników - tworzył przez czterdzieści pięć lat rzetelnej pracy i tworzy nadal piękną kartę w dziejach polskiej metodyki i dydaktyki geografii, w dziele kształcenia młodych pokoleń geografów i nauczycieli.

Dzisiaj, w związku z czterdziestopięciolecie Jego pracy dydaktycznej i naukowej oraz przejściem na emeryturę, uczniowie i współpracownicy składają Mu najlepsze życzenia dalszych lat pracy i sukcesów w dziedzinie naukowej oraz szczęścia w życiu osobistym.

Maria Kozanecka, Andrzej Maryański

FORTY-FIVE YEARS OF PROFESSOR RODION MOCHNACKI'S EDUCATIONAL AND SCHOLARLY ACTIVITIES

September 1970 will mark forty-five years of the educational work of Rodion Mochnacki, Extra-Ordinary Professor at the Teachers Training College in Cracow, who for many years has held the post of Head at the Department of Regional Geography and at the Institute of Geography-Teaching Methodology, in 1952-1959 the post of Dean at the Faculty of Geography and Biology, and in 1959-1968 that of Pro-Rector of that College.

Rodion Mochnacki studied geography and history at the Jagiellonian University in Cracow, where in 1924 he took his Ph. D. degree; directly afterwards, he began teaching at secondary schools. He was a highly active and creative teacher: he published a number of works pertaining to geography-teaching in schools, took part in reforming the curriculum of this discipline, edited text-books and atlases.

In the years of Nazi occupation he took an active part in the conspirational teaching system in Cracow.

After the war, he resumed his didactic activities, lecturing in Cracow's University and Colleges /College of Social Sciences, Jagiellonian University, and since 1948 the Teachers' Training College/. For many years this distinguished educationalist was the Head of the centre for geography-teaching methodology at the Board of the Cracow School District, and his activities in schools of higher education were centred round problems of methodology above all. Apart from this, he lectured in world regional geography. He worked on various theoretical problems in the field of geography-teaching methodology, showing how important it is to extend the research on this subject. With a group of his former students he carried out investigations on geography teaching in schools of different type, founded on an experiment in paedagogics. He devoted much of his attention and a number of publications to the methodology and organisation of teacher-training in extra-mural tuition. He participated also in preparing the programmes for geography-teaching, publishing several textbooks for geography students.

Simultaneously he has been active in the organizational field, especially in the academic teachers' schooling. Among his other activities, he was in charge, in his capacity of Pro-Rector of the Teachers' Training College, of the reorganization of extra-mural tuition at the College; he took part in a great many scientific committees and programme-organizing teams concerned with educational practice; for many years now he has been in charge of the nation-wide Centre of Methodology for extra-mural adult students. The outstanding feature of Prof. R. Mochnacki's educational and organizational activities, supported with his research work in geography-teaching methodology, is the great care he takes of the proper training of teachers.

Мария КОЗАНЭЦКА, Анджей МАРИАНЬСКИ

СОРОКАПЯТИЛЕТИЕ ДИДАКТИЧЕСКОЙ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССОРА
РОДИОНА МОХНАКЕГО

Р е з ю м е

В сентябре 1970 г. исполняется 45 лет дидактической деятельности Родиона Мохнацкого, экстраординарного профессора Краковской Высшей педагогической школы, многолетнего заведующего кафедрой региональной географии и Центра методики географии, в 1952-1959 гг. декана Географическо-биологического факультета, а в 1959-1968 гг. проректора той же Школы.

Родион Мохнацкий изучал географию и историю в Ягеллонском университете в Кракове и в 1924 г. получил степень доктора философии, а затем начал работу в средних школах. Он был учителем необыкновенно активным и творческим, публиковал многие статьи по вопросам дидактики географии, принимал участие в работах над реформой программы преподавания этого предмета, работал над учебниками и атласами. В годы фашистской оккупации он принимал участие в подпольном обучении молодежи в Кракове.

После войны он перешел на работу в высших учебных заведениях Кракова /Высшая школа социальных наук, Ягеллонский университет, Высшая педагогическая школа/. Будучи выдающимся дидактиком и многолетним заведующим Центра по методике географии Краковского школьного округа, он сосредоточил свою деятельность в высших школах на вопросах методики географии. Кроме того он преподавал региональную географию мира. Он обратил внимание на необходимость углубления исследований по методике географии, а также сам разработал ряд теоретических вопросов и намечал важнейшие задачи в этой области. Вместе с группой учеников и сотрудников он развернул исследования по вопросам преподавания географии в разного вида школах, основанного на педагогическом эксперименте. Что касается высших учебных заведений, он посвятил много внимания и много публикаций методике и организации подготовки учителей на заочных отделениях, а также принимал участие в составлении программ преподавания географии и учебников для студентов высших школ.

В то же время он вел активную организаторскую деятельность и имеет большие заслуги в области подготовки учителей в высших школах. М. пр., в качестве проректора Высшей педагогической школы он руководил реорганизацией заочного обучения в этой Школе, был членом многих, хорошо послуживших практике просвещения и народному хозяйству, научных советов и организационно-программных коллегий и долгие годы руководил всепольским Методическим центром высшего обучения работающих. Особенной чертой дидактической и организационной деятельности профессора Родиона Мохнацкого, обогатившей научную деятельность в области методики географии, является тесная связь с жизнью школы, а в особенности с подготовкой учительских кадров.